

УДК 378

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863.3/23.166817>

Олена РЕЗУНОВА,
кандидат педагогічних наук,
доцент кафедри філології
Дніпровського державного аграрно-економічного університету
(Дніпро, Україна) rizzolena@i.ua

ФОРМУВАННЯ КУЛЬТУРИ НАУКОВОГО МОВЛЕННЯ МАЙБУТНІХ ДОКТОРІВ ФІЛОСОФІЇ НА ЗАНЯТТЯХ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ

Культура мовлення є невід'ємною складовою частиною професійної та особистісної культури людини. ХХІ століття характеризується не лише бурхливим розвитком науки і техніки, але й глобалізацією, що надає можливість спілкування для дослідників з різних країн. Саме тому сучасному науковцю для успішної кар'єри необхідно володіти культурою наукового усного і письмового мовлення англійською мовою як мовою міжнародного спілкування. У статті доведено необхідність формування культури наукового мовлення в дослідників, висвітлено окремі аспекти проблеми її формування в майбутніх докторів філософії. Розглянуто поняття «культура наукового мовлення» та її складові частини. Охарактеризовано методи формування усної і письмової наукової культури мовлення засобами англійської мови. Авторкою пропонується власний алгоритм формування культури написання наукової статті англійською мовою. Висвітлено деякі аспекти формування навичок написання ділових листів англійською мовою.

Ключові слова: культура наукового мовлення, доктор філософії, наукова стаття, доповідь, конференція, англійська мова

Olena REZUNOVA,
Candidate of Pedagogical Sciences,
Associate Professor at the Philology Department
Dnipro State University of Agriculture and Economics
(Dnipro, Ukraine) rizzolena@i.ua

DEVELOPMENT OF SCIENTIFIC COMMUNICATION SKILLS OF FUTURE DOCTORS OF PHILOSOPHY DURING ENGLISH LANGUAGE LEARNING

Speech culture is an integral part of the professional and personal culture of personality. The 21st century is characterized not only by the rapid development of science and technology, but also by globalization, which provides an opportunity for communication for researchers from different countries. Therefore, for a successful career a modern scientist needs to have good scientific communication skills in English, as a language of international communication. In the context of the research, such concepts as "language", "speech", "culture of communication", "culture of speech" were studied. The article proves the necessity of scientific communication skills development; some aspects of their formation are highlighted. The concept of "scientific communication skills" and their components are considered. Methods of scientific communication skills development by means of English language are characterized. The author proposes her own algorithm for the improving of scientific article writing skills in English. Some aspects of business letters writing skills in English are highlighted.

Consequently, at English classes the scientists have the opportunity to obtain the necessary knowledge about the writing of scientific reports, articles, applying for participation in an international conference, symposiums, peculiarities of making an oral report during a public speaking.

Summing up the above, we can state that scientific communication skills are the key competencies of the modern researcher. They will help future doctors of philosophy to present the results of their research effectively for discussion by scientific community. Researchers will be able to work hard, improve their professional experience, and reveal their scientific potential. It is the task of the teacher to teach the future scientists to convey their message to the desired audience.

Key words: culture of scientific speech, doctor of philosophy, scientific article, scientific paper, conference, English language.

Постановка проблеми. Комунікація – це невід'ємна складова частина наукової діяльності, адже як інакше наукова спільнота зможе ознайомитися з результатами досліджень один одного. До основних видів наукового письмового спілкування можна віднести монографії, дисертації,

книги, статті, тези доповідей. Усне наукове спілкування здійснюється шляхом публічних виступів на захисті дисертацій, конференціях, симпозиумах та ін. Публікація статті в авторитетному міжнародному науковому журналі чи участь із доповіддю на міжнародній конференції дають

можливість науковцю в разі підвищити свій авторитет. Ключем, який дозволить відчинити двері у світову науку, є знання культури наукового усного і письмового мовлення мовою міжнародного спілкування, якою є англійська. Саме ця мова вже давно набула статусу мови міжнародного ділового й наукового спілкування.

Сучасний дослідник повинен володіти таким рівнем культури наукового мовлення, який дозволить йому грамотно написати та структурувати власну наукову статтю, монографію чи дисертацію згідно з міжнародними вимогами, укласти список цитованих джерел для своєї праці, правильно оформити матеріали доповіді для виступу на міжнародній конференції чи симпозіумі, достойно представити усну доповідь.

Аналіз досліджень. Культура мовлення як складова частина загальної культури є предметом вивчення багатьох науковців. У різні часи цю проблему досліджували Ш. Амонашвілі, Ф. Буслаєв, О. Захаренко, В. Сухомлинський та ін. Пильну увагу до культури наукового мовлення приділяють такі мовознавці, як А. Коваль, Т. Можарова, Н. Непійвода, П. Селігей, І. Кочан і ін. Проте майже відсутні дослідження в царині формування культури наукового мовлення майбутніх докторів філософії засобами англійської мови.

Мета статті – проаналізувати підходи науковців щодо розуміння поняття «культура наукового мовлення», обґрунтувати необхідність формування усної і письмової культури наукового мовлення дослідників, охарактеризувати методи формування культури наукового мовлення майбутніх докторів філософії на заняттях з англійської мови.

Виклад основного матеріалу. Поштовхом до наукового дослідження найчастіше стає прагнення до професійного зростання, бажання особисто долучитися до впровадження нових методів і методик у певній сфері діяльності. Так вже в нашій країні історично склалося, що результати наукових досліджень мають бути представлені для публічного обговорення через участь у конференціях, симпозіумах, семінарах, а також оприлюднені шляхом публікації у вітчизняних фахових виданнях.

Проте сьогодні змушує науковця розширювати горизонти, показуючи результати своєї роботи не лише на вітчизняному науковому ринку, але й міжнародному. Все більше й більше авторитетних наукових видань друкують статті видатних дослідників англійською мовою, яка вже декілька десятиріч поспіль має статус міжнародної мови науки.

У контексті нашого дослідження вважаємо за необхідне провести роботу з трактування понять «мова», «мовлення», «культура спілкування»,

«культура мовлення». Дослідниця С. Цимбал наголошує на тому, що навіть сьогодні більшість лінгвістів переконані, що саме мова є більш достойним об'єктом дослідження, вважаючи, що мова являє собою системну організацією, а мовлення – це щось індивідуальне, скороминуще і нестійке. Проте розвиток психолінгвістики дозволив повернути мовленню його законне місце в мовознавстві (Цимбал, 2016: 518).

На думку ряду дослідників, складовою частиною культури людини й того соціального середовища, в якому відбувається її взаємодія з іншими людьми, є культура спілкування (Литвинова, 2017: 75). Отже, культура спілкування є складовою частиною культури людини в цілому і має неабияке значення для розвитку людських стосунків.

На нашу думку, під культурою мовлення слід розуміти сукупність таких якостей, які найкраще впливають на адресата з урахуванням реальної ситуації, поставлених мети й завдань. До них належать: точність, зрозумілість, чистота мови, багатство й розмаїтність, виразність, правильність. Культура мовлення і культура спілкування в житті найчастіше виступають у єдності.

Приєднуючись до думки О. Семеног, вважаємо, що під культурою наукової мови слід розуміти нормативне застосування наукової мови в усній і писемній, діалогічній і монологічній формах, високий рівень мовнокомунікативної культури» (Семеног, 2010: 6).

На думку Т. Можарової, до основних комунікативних ознак культури наукового мовлення можна віднести її змістовність, правильність і чистоту, точність, логічність, послідовність, різноманітність, доречність, доступність та естетичність [Семеног, 2010: 6].

Найчастіше молоді науковці мають справу з такими видами наукового спілкування, як доповіді на конференціях та наукові статті. Тож вважаємо за необхідне проводити роботу з ознайомлення майбутніх докторів філософії зі структурою наукової статті та особливостями її написання англійською мовою у відповідності до вимог більшості міжнародних авторитетних наукових журналів.

Наприклад, алгоритм роботи щодо *формування культури написання наукової статті* англійською мовою статті може бути таким:

1. Read the text. (Прочитайте текст)

The TITLE should clearly and briefly indicate what the report is about. The title is never a complete sentence, and articles (a, an, the) are usually omitted. (НАЗВА повинна чітко і коротко вказувати, про що йдеться у статті. Заголовок ніколи не є повним реченням, а артиклі зазвичай не вживаються).

The **ABSTRACT** should include the main objectives, findings (i.e. results) and the conclusions. A reader should be able to grasp the full scope and significance of the work reported without having to read the entire report.

(АНОТАЦІЯ повинна містити основні цілі, результати та висновки. Читач має зрозуміти повний обсяг і значення роботи без необхідності читати всю статтю)

The **INTRODUCTION** discusses the theoretical background to the investigation and places the present work in context. The aims of the present study should be clearly stated at the end of the introduction.

(У ВСТУПІ розкривається теоретичне обґрунтування і актуальність дослідження. Необхідно наводити відповідні посилання, а увагу читача переходить від загального до конкретного. Цілі цього дослідження повинні бути чітко викладені в кінці вступу).

The **MATERIALS AND METHODS** section should include all information required for an exact repetition of the work performed.

(Розділ МАТЕРІАЛИ ТА МЕТОДИ повинен включати всю інформацію, необхідну для точного повторення виконаної роботи).

The **RESULTS** consist of data and some comment which draws attention to the most significant aspects of the results. The data are usually presented in tables or graphs, but do not present the data in more than one format.

(РЕЗУЛЬТАТИ складаються з даних та деяких коментарів, які привертають увагу до найважливіших аспектів результатів. Дані, як правило, представлені в таблицях або графіках, але не повинні бути представлені в більш ніж одному форматі).

The **DISCUSSION** is usually the most important section of the report. It should include comments on the results, especially any unexpected results.

(ОБГОВОРЕННЯ, як правило, є найважливішим розділом статті. Воно повинно включати коментарі до результатів, особливо до несподіваних).

THE CONCLUSIONS are usually included in the discussion, but they can be separated. If they are separate, the discussion should be summarized and a comment made on the success, or failure of the experiment.

(ВИСНОВКИ зазвичай включаються в обговорення, але вони можуть бути подані окремо. В такому випадку в обговорення слід зробити висновок щодо успіху або невдачі експерименту).

The **REFERENCES** should be an accurate listing of all the sources referred to.

(ПОСИЛАННЯ має бути точним переліком усіх згаданих джерел).

Для **закріплення** теоретичного матеріалу можуть бути запропоновані такі вправи:

2. **Mark the sentences T(true) or F(false).** (Визначте правдивість чи хибність тверджень).

1. *The title can have the point (.) at the end.* (У кінці назви статті ставиться крапка).

2. *The abstract presents the full scope and significance of the work.* (В анотації представлено загальний зміст і важливість роботи).

3. *The abstract includes only the main objectives and the conclusions.* (Анотація розкриває лише основні цілі та висновки).

4. *The introduction includes the theoretical background to the investigation.* (У вступі розкрито теоретичне обґрунтування дослідження).

5. *You mustn't write the subheadings in the materials and methods section.* (Ви не повинні писати підзаголовки в розділі «Матеріали та методи»).

6. *In the results section data are usually presented in tables or graphs.* (У розділі «Результати» дані зазвичай представлені в таблицях або графіках).

7. *Discussion section may include comments on unexpected results.* (Розділ «Обговорення» може містити коментарі щодо несподіваних результатів дослідження).

8. *The conclusions are always included in the discussion.* (Розділ «Висновки» завжди включено в розділ «Обговорення»).

9. *The references should include only the most important sources referred to.* (Посилання повинні містити лише найважливіші джерела, на які Ви робили посилання) ...

3. **Answer the following questions.** (Дайте відповіді на запитання).

1. *What should the abstract include?* (Що повинна включати анотація?).

2. *What should be clearly stated at the end of the introduction?* (Що має бути чітко зазначено в кінці вступу?).

4. *Can subheadings be written in the materials and methods section?* (Чи можна використовувати підзаголовки в розділі «Матеріали і методи?»).

5. *What does the results section include?* (Що включає розділ «Результати?»).

6. *What is the most important section of the report? Why?* (Який найважливіший розділ статті? Чому?)

4. **Match the words in the left column with their definitions in the write column.** (Оберіть до слова у лівій колонці його дефініцію у правій)

1. Title	<i>a) a short form of a speech, article, book, etc., giving only the most important facts or ideas</i>
2. Report	<i>b) words written or printed at the top of a text as a title</i>
3. Abstract	<i>c) information about something</i>
4. Introduction	<i>d) a writer or a book, article, etc. that is mentioned in a piece of writing, showing you where particular information was found</i>
5. Material	<i>e) the act of talking about something with other people and telling them your ideas or opinions</i>
6. Discussion	<i>f) the writer of a book, article, play, etc.</i>
7. Reference	<i>g) a short speech or piece of writing that comes before a longer speech or written text, usually giving basic information about what is to follow</i>
8. Key words	<i>h) information used when writing something such as a book or a scientific article</i>
9. Heading	<i>i) the name of a film, book, article, painting, piece of music</i>
10. Author	<i>j) particular words or phrases that describe the contents of the whole article</i>

5. Read the examples of the article and analyze it according to the requirements for article writing. (Прочитайте зразок наукової статті та проаналізуйте її на відповідність вимог до написання статей).

Студентам для аналізу пропонується наукова стаття англійською мовою за спеціальністю їх навчання.

Після написання статті перед науковцем постає проблема її публікації, і тут важливо навчити студентів, як правильно обирати фаховий міжнародний журнал, пояснити, як взагалі триває процедура рецензування статті. При цьому важливо наголосити на можливих причинах відмови статті.

Так, серед головних причини відмови в публікації статті експерти називають такі:

- 1) немає чітко визначеної мети та актуальності дослідження;
- 2) неповно та непослідовно охарактеризовано інструментарій проведеного дослідження;
- 3) нелогічна послідовність викладу матеріалу;
- 4) стиль тексту не відповідає науковому стилю письма;
- 5) в тексті значна кількість граматичних, лексичних та пунктуаційних помилок;
- 6) технічне оформлення матеріалу не відповідає вимогам журналу.

Саме тому під час написання статті для публікації в міжнародному виданні слід уникати подібних помилок.

Не менш важливо навчити студентів правильно писати листа англійською мовою редакторові наукового журналу з проханням про публікацію статті.

На цьому етапі студентам пропонується таке завдання:

Analyze the letter to the editor of the scientific journal to accept your article for publication and add it with your own information in the specified phrases: (Проаналізуйте листа до редактора наукового журналу з проханням прийняти Вашу статтю до друку та доповніть його власною інформацією у визначених фразах)

1) Date

Editorial Department of **2) Journal name**

3) University name

4) Address

Dear Editor of **5) Journal name,**

I am submitting a manuscript for consideration of publication in **6) Journal name.** *The manuscript is entitled* **“ 7) The title of your article”.**

It has not been published elsewhere and that it has not been submitted simultaneously for publication elsewhere.

8) Explanation the importance of your research (3-4 sentences)

*Thank you very much for your consideration.
Yours Sincerely,*

9) (Your name and title)

10) Your university name

11) Your address

12) Your contact details

Таким чином, на заняттях з англійської мови майбутні доктора філософії мають можливість отримати необхідні знання щодо культури написання наукових доповідей, статей, подачі заявки до участі в міжнародній конференції, симпозіумі, особливостей побудови усної доповіді під час публічного виступу.

Висновки. Підсумовуючи зазначене вище, можемо констатувати, що володіння культурою наукового мовлення є однією з ключових компетентностей сучасного дослідника. Лише за умови її сформованості майбутній доктор філо-

софії матиме можливість ефективно представити науковій спільноті результати своїх досліджень для обговорення, щоб мати можливість наполегливо працювати та покращуючи свій професійний досвід, розкриваючи свій науко-

вий потенціал. Задача викладача – навчити майбутнього науковця доносити своє послання до потрібної аудиторії так, щоб колись ми почули про видатного дослідника, що зміг винайти ліки від усіх хвороб.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Лингвистический энциклопедический словарь / Гл. ред. В. Н. Ярцева. Москва : Советская энциклопедия, 1990. 685 с.
2. Можарова Т. М. Культура наукового мовлення. *Вісник КДУ імені Михайла Остроградського*. 2010. № 5 (64). Ч. 1. С. 169–174.
3. Литвинова О. В. Аналіз поняття «культура діалогу» у культурологічному аспекті формування особистості. *Innovative solutions in modern science*. 2017. № 4 (13). С. 71–82.
4. Семенов О. М. Культура наукової української мови : навч. посіб. Київ : ВЦ «Академія», 2010. 216 с.
5. Українська мова : Енциклопедія / НАН України ; Інститут мовознавства ім. О. О. Потебні ; Інститут української мови / В. М. Русанівський (голова ред. кол.). Київ : Видавництво «Українська енциклопедія» ім. М. П. Бажана, 2004. 824 с.
6. Цимбал С. В. До проблеми психологічного обґрунтування інтеграційної теорії мовлення на засадах комплексного багатofункціонального підходу. *Проблеми сучасної психології*. 2016. Вип. 31. С. 516–527.

REFERENCES

1. Lnhvystycheskyi entsyklopedycheskyi slovar [Linguistic Encyclopedic Dictionary] / Edited by V. N. Yartseva. M.: Soviet Encyclopedia, 1990. 685 p. [in Russian].
2. Mozharova T.M. Kultura naukovooho movlennia [Culture of scientific communication] / T. M. Mozharova // Bulletin of the Kyiv State University named after Mikhail Ostrogradsky. 2010. № 5 (64). V. 1. P. 169–174 [in Ukrainian].
3. O.V Lytvynova. Analiz poniattia «kultura dialohu» u kulturolohichnomu aspekti formuvannia osobystosti [Analysis of the concept of "culture of dialogue" in the culturological aspect of personality formation] / Lytvynova O. V., Kramarenko T. V., Rezunova O. S. *Innovative solutions in modern science*. 2017. № 4 (13). P. 71–82 [in Ukrainian].
4. Semenov O. M. Kultura naukovoï ukrainskoi movy: navch. posib. [Culture of scientific Ukrainian language: teaching manual] / O. M. Semenov. «Academy», 2010. 216 p. [in Ukrainian].
5. Ukrainska mova: Entsyklopediia [Ukrainian language: Encyclopedia] / National Academy of Sciences of Ukraine; Institute of Linguistics named after. O. O. Pobetny; Institute of the Ukrainian Language/ V. M. Rusanivskyi (editor). – K.: Vydavnytstvo K.: Publishing House "Ukrainian Encyclopedia" named after M. P. Bazhana, 2004. 824 p. [in Ukrainian].
6. Tsymbal S. V. Do problemy psykhologichnoho obgruntuvannia intehratsiinoï teorii movlennia na zasadakh kompleksnoho bahatofunktsionalnoho pidkhdou [The problem of psychological substantiation of the integration theory of speech on the basis of the complex multifunctional approach] / S. V. Tsymbal. *Problems of modern psychology*. 2016. № 31. P. 516–527 [in Ukrainian].